

Sťatie Jána Krstiteľa – Michelangelo

lanuovabq.it

28. júna 2019 ✚ Kultúra

Ján odpovedal: «On musí rásť a mňa musí ubúdať.» Jn 3,27,30

Svätý Ján Krstiteľ, Pánov Predchodca, je bezpochyby najčastejšie zobrazovaným svätcom v dejinách umenia. Objavuje sa od okamihu svojho narodenia alebo, ešte ako malý chlapček v prostredí Svätej rodiny, nežne nazývaný svätý Janík (San Giovannino). Keď je zobrazovaný ako dospelý, je vždy odetý v zvieracej koži držiac v ruke palicu v tvare kríža. Na rôznych obrazoch ho vidíme najčastejšie, ako krstí Ježiša v Jordáne, a už menej v jeho posledných chvíľach mučeníckej smrti. Sťatie Jána Krstiteľa je zasvätený liturgický sviatok pripadajúci na 29. augusta.

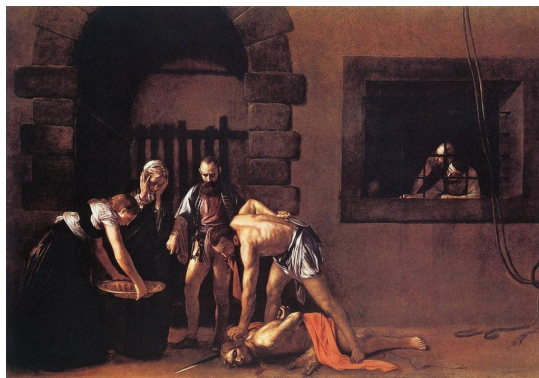

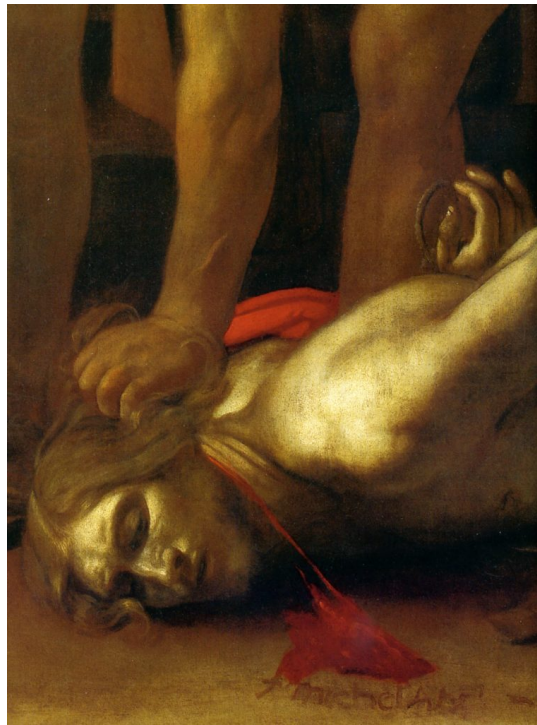
Foto: Sťatie Jána Krstiteľa, zdroj: commons.wikimedia.org

Malta, začiatok 17. storočia. Michelangelo Merisi da Caravaggio, uteká z Ríma, pristane na ostrove Stredozemného mora, túžiaci získať titul rytiera Maltézskeho rádu. Hoci nebol šľachticom, vďaka svojim umeleckým zásluhám sa mu podarilo dosiahnuť tento cieľ (o pol roka bol z rádu vylúčený, pretože viedol neusporiadaný život). Veľmajster rádu si totiž objednal u neho obraz, ktorý sa stal jedným z jeho najslávnejších diel – je určite najväčším plátnom, aké Caravaggio namaľoval – určené pre oratórium konkatedrály, kde sa slávil investitúry. Námet, ktorý požadoval, bolo sťatie sv. Jána Krstiteľa.

Scéna, ktorú sa Caravaggio rozhodol na plátne zvečniť, sa odohráva na nádvorí ponurej väznice. Kompozícia obrazu je asymetrická, dramatická scéna sťatia sa odohráva na ľavej strane obrazu. Vpravo vidno mreže, za ktorými dvaja zvedaví väzni pozorujú násilnú popravu. Dráma sa odohráva na ľavej strane, kde sú sústredené hlavné postavy. Podľa vzhľadu ide o mladú slúžku (podľa niektorých je to Salome) držiacu v ruke kôš, ktorý bude slúžiť na uschovanie hlavy Jána Krstiteľa, ktorú bude treba priniesť Herodovi a Herodiade. Po jej boku plačúca stará žena má tvár v dlaniach a tým reaguje na hrôzu, ktorá sa odohráva pred jej očami. Muž, pravdepodobne žalárnik, ukazuje rozhodným gestom na osudový kôš. A nakoniec kat, držiaci nôž za chrbtom v pravej ruke, sa chystá zasadiť smrteľnú ranu do krku svätca ležiaceho na zemi, a oddeliť nožom Jánovu hlavu od tela. Svätec, zvalený na zem, je možno už aj mŕtvy, jeho tvár vyjadruje pokoj a vedomie obete.

Viditeľný kontrast: Kým zobrazené osoby pôsobia dojmom rezignovaných aktérov drámy odohrávajúcej sa z popudu vyššej moci, svätý Ján Krstiteľ, hoci už mŕtvy, má výraz živej osobnosti, vedomý si svojej obeti ako ozajstný predchodca Ježiša Krista na kríži.

Caravaggio sa rozhodol zobrazíť okamih bezprostredne pred sťatím. Všetko prispieva k zvýrazneniu dramatickej scény. Dokonca aj paleta farieb: medzi prevládajúcimi hnedými farbami sa vyníma výrazne červená farba látky, ktorá čiastočne zakrýva Jánovo telo, aby pritiahla náš pohľad. A tak je to správne, pretože červená je znakom mučeníctva. A červená je krv, ktorá vyteká z krku svätca, pod ktorú sa maliar podpisuje ako „fra Michelangelo“. Podpis je prekvapujúco v krvavej škvrne vytekajúcej z odrezanej hlavy mučeníka Jána.

Zdroj: wikimedia.org

Aj my sme svedkami obety Jána Krstiteľa. Plačúca stará žena, strážca aj kat sú na obraze znázornení ako prostí ľudia v napätej situácii, v čase, keď aj ich pričinením zomiera bezbranný človek. Tak ako okolostojacich, Caravaggio zvečnil aj nás. Čo sa deje na tomto plátne a pred našimi očami je čosi, čo sa deje bez ohľadu na nás, o čom vieme, že už bolo napísané ...

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/statie-jana-krstiteľa-michelangelo/>